

*Голові разової спеціалізованої вченої
ради Д 70.052.040 Хмельницького
національного університету
д. е. н., професору Ользі ГОНЧАР*

ВІДГУК

опонента – доктора економічних наук, професора
Череп Алли Василівни
на дисертаційну роботу

Рачинського Олександра Васильовича

**«СТРУКТУРА СИСТЕМИ ОЦІНКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
СТІЙКОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ»**,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 «Економіка»

в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами.

Турбулентність ринку та повномасштабна війна росії на території України формують ризики підприємницької діяльності і обумовлюють негативні фінансові результати господарської діяльності переважної більшості українських промислових підприємств. Забезпечення прибутковості, стабільного фінансового стану, підвищення фінансової стійкості промислових підприємств залежить від дієвих управлінських рішень та можливе за умови формування ефективної системи фінансового управління на підприємстві із визначеною політикою управління ризиками, недопущення впливу негативних факторів. Найважливішим інструментом, який може забезпечити довготривалі конкурентні переваги на ринку є спроможність менеджменту підприємства до ведення гнучкої політики і реалізації фінансово-безпекових планів та заходів. Вищезазначене підтверджує актуальність теми дисертаційної роботи Рачинського О.В., присвяченої розробленню теоретико-методологічних положень та обґрунтуванню практичних рекомендацій щодо формування системи оцінювання і ефективного управління фінансовим станом та фінансовою стійкістю промислових підприємств в сучасних умовах глобальних змін.

2. Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота Рачинського О.В. за тематичним спрямуванням виконана в межах науково-дослідної роботи Хмельницького національного університету за темою: «Моделювання інноваційного ресурсного потенціалу в стратегіях безпечного розвитку підприємств малого та середнього бізнесу» (№ 0120U102123). Автором розкрито взаємозалежність процесів управління фінансовою стійкістю і досліджено методи забезпечення фінансової стійкості та стабільності промислового підприємства в умовах глобалізації бізнесу та світогосподарських зв'язків.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації, їх достовірність і новизна.

Ознайомлення зі змістом дисертації та опублікованих праць автора Рачинського О.В. дозволяє констатувати глибину розроблення досліджуваної проблематики, суттєву новизну його наукового доробку. Автором вдало сформульовано теоретичні положення, зокрема актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет дослідження. Аналіз змісту дисертації свідчить про те, що сформульовані мета і завдання вирішено на належному теоретичному, науково-методичному та практичному рівнях. Наведено критичну оцінку проблемних питань, що розглядаються у роботі, висвітлено недостатньо досліджені проблеми і запропоновано власний варіант їх вирішення.

Грунтовно охарактеризовано і критично переосмислено сучасні наукові доробки, що стосуються теми дисертації, сформульовано наукову новизну, а також викладено основні положення, що виносяться на захист.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, обґрунтовані, базуються на аналізі явищ та процесів, що досліджуються. Обґрунтованість і достовірність висновків і рекомендацій дисертації підтверджується використанням широко апробованого наукового інструментарію. Рекомендації автора стосовно розроблення теоретико-методологічних положень та практичних рекомендацій щодо формування системи оцінювання та підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств під впливом сучасних умов ведення бізнесу були використані у діяльності компаній, про що свідчать відповідні довідки, наведені в додатках до дисертації.

Унікальність роботи підтверджується довідкою перевірки на плагіат.

4. Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів.

Ознайомлення зі змістом дисертації Рачинського О.В. дає підстави констатувати, що вона дійсно є оригінальним і комплексним дослідженням актуальної теми в українській науці. Виконане дослідження свідчить про достатню обізнаність дисертанта з науковими працями вітчизняних і зарубіжних вчених, які досліджують проблеми оцінювання та обґрунтування заходів щодо підвищення фінансової стійкості промислових підприємств. До найбільш важливих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, належать такі.

Важливе теоретичне і прикладне значення мають:

- розроблена вперше автором структура системи оцінювання фінансової стійкості машинобудівних підприємств (рис. 3.8, стор. 198), яка спрямована на підвищення результативності і ґрунтується на організаційно-методичній та функціонально-інформаційній підсистемах, включає ряд концептуальних принципів, цілей, завдань, інструментарію, які на основі застосування комплексного методичного підходу до оцінки фінансового стану, дозволяють вчасно виявити фінансові ризики, ймовірність банкрутства, здійснити оцінку ліквідності із забезпеченням напрямів реалізації бізнес-орієнтирів щодо покращання фінансового стану та ведення фінансово-господарської діяльності;

- удосконалені теоретико-методичні і прикладні засади формування оцінки фінансової стійкості промислового підприємства (стор. 82-94), які передбачають застосування комплексного підходу до її проведення, деталізацію елементів оцінювання (автором обґрунтовано адаптивну систему індикативних параметрів), виокремлення рівнів управління фінансовою стійкістю та критеріїв забезпечення фінансової стійкості підприємства. (стор. 84-85). Результати оцінювання спрямовані на забезпечення економічної стабільності за умов функціонування в СОТ (рис. 1.12, стор. 87);

- удосконалені науково-методичні підходи (рис. 2.5, стор. 141) щодо реалізації інтегрованих (комплексних) напрямів та послідовності забезпечення фінансової стійкості та ліквідності підприємств (стор. 140-142). Авторські підходи характеризуються цілеспрямованістю і орієнтацією на досягнення економічної стабільності і фінансової рівноваги господарюючого суб'єкта за умови управлінської орієнтації послідовності дій та впровадження запропонованої підсистеми управління фінансовими ризиками (стор. 137-139, рис. 2.4) шляхом опрацювання інформаційної бази різновекторного спрямування;

- розвинуті автором засади формування інформаційно-аналітичної складової управлінських процесів забезпечення та підвищення фінансової стійкості машинобудівного підприємства (стор. 204-206), які функціонально підвищують ефективність впровадження розробленої системи оцінки фінансової стійкості, комунікаційні зв'язки підсистем управління і спрямовуються на досягнення поточних та стратегічних орієнтирів розвитку діяльності підприємства.

Крім того, науковими результатами теоретичного характеру є:

- удосконалений автором концептуальний профіль реалізації бізнес-орієнтирів підвищення фінансової стійкості машинобудівного підприємства (стор. 208-211). Обґрунтований автором контур (рис. 3.10, стор. 210) базується на групуванні управлінських процесів в розрізі внутрішнього та зовнішнього профілю функціонування, які передбачають застосування адаптаційних фінансових механізмів, інтегрованість у систему менеджменту підприємства, удосконалення підходів до фінансового прогнозування та планування із використанням антикризового інструментарію фінансового управління, відповідно до моделі його впливу на забезпечення фінансової стійкості підприємства (С. 211-213, рис. 3.11);

- розвинуті науково-методичні підходи до побудови концептуальної моделі структуризації та розрахунку показників фінансової стійкості машинобудівних підприємств (стор. 190-192). Розроблена автором модель складається із ряду інструментально-оціночних складових: визначення фінансової стабільності та рівноваги, визначення діагностики можливого банкрутства, порогу рентабельності, запасу фінансової стійкості машинобудівних підприємств та сформованої структурної архітектури показників фінансової стійкості (табл. 3.2, стор. 179-183). Такий підхід дозволяє обґрунтовувати ефективні управлінські рішення для підвищення фінансового потенціалу підприємств у повоєнний період;

Вартими уваги слід вважати удосконалені наукові положення щодо категорійного апарату поняття «фінансової стабільності», які трактуються автором, як процес взаємодії складових системи управління в контексті реалізації стратегії розвитку, досягнення стану збалансованості ресурсно-фінансового забезпечення із реалізацією поточних та стратегічних цілей розвитку (стор. 40-41) та «фінансової стійкості» (стор. 44-47) як багатофакторної категорії оптимізації фінансового стану за умови впровадження (удосконалення) системи її оцінки та підвищення. Автор

передбачає врахування специфіки управління та оцінювання (алгоритмування показників) фінансової стійкості підприємства (стор. 65-66) за умов посиленої конкуренції, а також частих змін в ринковому бізнес-оточенні функціонування у залежності від рівня посилення інтеграційних процесів в рамках СОТ (рис. 1.9, стор. 67).

Отримані автором наукові, теоретико-методичні і прикладні результати мають достатній рівень обґрунтованості, що підтверджується узагальненням значної кількості фундаментальних праць вітчизняних та закордонних вчених-економістів, використанням відповідної статистичної інформації, апробацією отриманих результатів у діяльності регіональних структур і низки машинобудівних підприємств (Хмельницької обласної організації Спілки економістів України (довідка № 5 від 21.02.2024р.), ПАТ «Барський машинобудівний завод» (довідка про впровадження № 237 від 25.03.2024р.), ПрАТ «Калинівський машзавод» (довідка про впровадження № 401-3 від 02.04.2024р.), ПАТ «Могилів-Подільський машинобудівний завод» (довідка про впровадження № 5324 від 05.03.2024р.), ПрАТ «Маяк» (довідка про впровадження № 9062 від 12.03.2024р.), ТОВ «Плазматек» (довідка про впровадження № 180324 від 18.03.2024р.), та у навчальному процесі Хмельницького національного університету (довідка про впровадження № 006/408 від 20.02.2024 р.).

5. Структура і зміст дисертаційної роботи. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Рачинського О.В. є самостійною та завершеною науковою працею, яка повною мірою відображає наукові положення, підготовлені для публічного захисту, результати теоретичних досліджень, а також можливості та рекомендації щодо їх практичного застосування.

Структура поданої дисертаційної роботи Рачинського О.В. є послідовною, цілісною, повною та логічно завершеною, з дотриманням вимог наукового стилю та наукової термінології. Дисертаційна робота має логічну структурну побудову, її зміст повною мірою розкриває тему наукового дослідження. Оформлення роботи повністю відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до кваліфікаційних наукових робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», зі змінами.

Зміст та оформлення дисертаційної роботи Рачинського О.В. відповідають існуючим вимогам до кваліфікаційних наукових робіт. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи викладений на 292 сторінках машинописного тексту. Основний зміст дисертації складає 195 сторінок тексту та списку використаних джерел із 231 найменування. Зміст дисертаційної роботи, кількість та повнота поставлених завдань повною мірою відображають розкриття обраної теми та досягнення поставленої мети, що відображено у висновках до розділів та загальних висновках дисертаційної роботи.

6. Повнота відображення наукових положень дисертаційної роботи в опублікованих працях

Теоретичні і практичні результати дисертації Рачинського О.В., висновки і пропозиції відображено у 19 наукових працях (8 – у наукових фахових виданнях та виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, обсягом 3,07 друк. арк.; 2 – статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях обсягом 0,76 друк. арк. та 9 – праць у збірниках тез доповідей міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій) загальним обсягом 5,24 друк. арк.

Аналіз змісту анотації засвідчує її відповідність основним положенням, які викладені у тексті дисертації. Анотацію подано українською та англійською мовами. Вона є узагальненим коротким викладом основного змісту дисертаційної роботи. Таким чином, автором дотримані всі вимоги МОН України щодо кількості публікацій. Зміст опублікованих результатів відповідає тим, що містяться в дисертації й анотації, а основні положення дослідження пройшли всі передбачені види апробації: опубліковані, впроваджені та обговорені на конференціях різних рівнів.

7. Дискусійні питання і зауваження. Віддаючи належне здобуткам дисертаційної роботи Рачинського О.В., разом з тим, не можна не звернути увагу на деякі положення і твердження, що мають дискусійний характер, або є недостатньо обґрунтованими і потребують уточнень.

1. У першому розділі дисертаційної роботи, де автор досить глибоко і деталізовано досліджує взаємозв'язок категоріальних характеристик фінансового забезпечення підприємства (С. 41–44), було б доцільним їх представити в контексті вагомості впливу на фінансовий розвиток підприємства за сучасних умов ведення бізнесу.

2. В рамках аналізу динаміки розвитку фінансово-господарської діяльності машинобудівних підприємств (підпункт 2.1, С. 98–117) та виокремленні проблем і пропозицій щодо їх вирішення в контексті покращання фінансового стану та забезпечення фінансової стійкості машинобудівних підприємств Вінниччини (С. 114–116) було б доцільним надати відповідні пропозиції в цілому для промислових підприємств України.

3. У другому розділі дисертаційної роботи автором обґрунтовується підсистема управління фінансовими ризиками машинобудівного підприємства (С. 137–139), яка ґрунтується на стратегії та обраній підприємством тактиці управління фінансовими ризиками; водночас варто було б дослідити основні характеристики фінансової стратегії підприємства.

4. У підпункті 3.1 автором наведена модель визначення запасу фінансової стійкості машинобудівного підприємства, яка є важливим підходом до прийняття рішень щодо забезпечення фінансової стійкості (С. 189–190), але було б доречно наочно представити визначення порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості досліджуваних підприємств.

5. У запропонованій автором у третьому розділі дисертації (С. 197–201) структурі системи оцінки та підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств, де виокремлені організаційно-методична та функціонально-інформаційна підсистеми управління із визначеними принципами, методами, цілями, моделями, функціями, критеріями та інструментарієм, варто було б надати не узагальнене, а більш детальне обґрунтування аналізу результативності впровадження системи оцінки показників.

Однак, зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки представленої дисертації. У роботі на високому науковому рівні розкрито складні проблеми обґрунтування теоретичних, науково-методичних та практичних засад і рекомендацій щодо формування структури системи оцінювання та підвищення фінансової стійкості машинобудівних підприємств в сучасних умовах, обумовлені темою дослідження, і висуваються цікаві наукові гіпотези та слушні пропозиції.

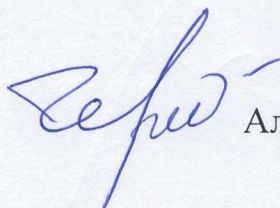
8. Загальний висновок. Розглянувши дисертацію Рачинського О.В. на тему «Структура системи оцінки та підвищення фінансової стійкості промислових підприємств» та наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати дисертаційної роботи, враховуючи особистий внесок здобувача у виконання науково-дослідної теми, вважаємо, що робота виконана

самостійно, є завершеним науковим дослідженням, має наукову новизну та практичну цінність. Основні положення дисертаційної роботи, опубліковані у наукових фахових виданнях України та зарубіжних виданнях, оприлюднювалися на науково-практичних конференціях. За своїм змістом дисертація відповідає обраній темі, розкриває її та підтверджує, автором вирішені поставлені у роботі завдання.

Дисертаційна робота виконана з дотриманням норм академічної доброчесності та відповідає паспорту спеціальності 051 «Економіка» в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), а її автор Рачинський Олександр Васильович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та фондового ринку
Запорізького національного університету
Міністерства освіти і науки України

Алла ЧЕРЕП

Підпис д.е.н., проф. Череп А.В. засвідчую.
Вчений секретар
Запорізького національного університету

Оксана ПРОЦЕНКО